

Brysseltribunalens dom: "Blockad är en av de mest förrädiska, olagliga och illegitima formerna av krigföring"

Den 16 och 17 november 2023 hölls en internationell tribunal om blockaden mot Kuba i Bryssel, i samma anda som tidigare folktribunaler mot krig, interventioner och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Svensk-Kubanska Föreningen publicerar här en översättning av den dom som tribunalen kom fram till:

Den Internationella Tribunalen om USA:s sanktioner mot Republiken Kuba, samlad i Bryssel 16-17 november 2023 avkunnar följande dom:

De omfattande politiska och ekonomiska sanktionerna som USA sedan 1960 utövat mot Republiken Kuba strider mot internationell rätt. Dessa sanktioner bryter framför allt mot artiklarna 2.4 och 2.7 i FN-stadgan om skydd för staternas suveränitet, självbestämmande och förbud mot intervention, mot artiklarna i 1948 års allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (UDHR), mot 1966 års internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR), liksom mot bestämmelserna i Världshandelsorganisationen (WTO) om skydd för handelsfriheten och mot ett flertal bestämmelser i Fördraget om Europeiska Unionen (FEU, Maastrichtfördraget).

Fakta i målet

I.

Sedan 1960 har USA konstruerat ett alltmer omfattande nätverk av sanktioner riktat mot alla delar av Kubas samhälle och sociala liv. Sanktionerna tränger in i och påverkar djupt den kubanska befolkningens levnadsvillkor. Byggande vidare på *Trading with the Enemy Act* ? lagen om handel med fienden ? från 1917, antog USA:s regering en rad ytterligare lagar och förordningar efter revolutionen på Kuba 1959. I dessa ingår *Foreign Assistance Act* från 1961, *Cuban Assets Control Regulations* från 1993, *Cuban Democracy Act* från 1992, den så kallade Torricellilagen, *Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act* från 1996, den så kallade Helms-Burtonlagen och *Trade Sanctions Reform and Export Enhancement Act* från 2000. Syftet med alla dessa åtgärder var att förstöra revolutionens sociala, ekonomiska och kulturella landvinningar. Så tidigt som 1960 formulerade Lester Mallory, vice utrikesminister med ansvar för Västra hemisfären, öppet USA-administrationens strategi: målet var att försvaga den kubanska ekonomins livskraft, framkalla hunger och förtvivlan och utså missnöje för att driva fram ett regimskifte. Bokstavligen: "Alla till buds stående medel bör omedelbart vidtas för att försvaga Kubas ekonomi [... [genom att neka pengar och förnödenheter till Kuba för att minska reallönerna, framkalla hunger, desperation och att regeringen störtas". Dessa kriminella principer har sedan dess väglett USA:s sanktionspolitik mot Kuba.

Tribunalen hörde ett stort antal vittnen och samlade in omfattande bevisning under två dagars utfrågningar. Den har hört de

detaljerade anklagelserna mot USA-administrationen och granskat argumenten till försvar för den. Den har fått redogjort för sig många exempel på hur sanktionerna påverkar nästan alla områden av samhällslivet, vilket visar att det är fråga om en total blockad av Kuba med ständigt nya restriktioner. Den lättningen för resor och penningöverföringar till och från Kuba som infördes under president Barack Obama upphävdes av Donald Trump-administrationen, och situationen förvärrades med ytterligare åtgärder. President Bidens regeringsskifte medförde inte heller någon lättning.

Sanktionerna påverkar hela den ekonomiska och finansiella sektorn och undergräver Kubas teknologiska suveränitet, som är avgörande för landets ekonomiska utveckling och tillgång till tekniska innovationer. Internationella betalningstransaktioner är stängda för Kuba, vilket framgår tydligt av hur det fungerar i praktiken såsom redovisats i denna tribunal. Inget annat land konfronteras med samma hårda villkor i sin strävan till teknisk modernisering.

Sanktionerna har orsakat allvarliga skador på hela den offentliga hälsosektorn. Hälsovårdssystemet på Kuba har fått världsomfattande erkännande för sin exemplariska vård av befolkningen, men också för de enastående resultaten i dess farmaceutiska forskning och läkemedelstillverkning. Blockadens extraterritoriella effekter (dvs. hur USA pressar andra länder att lyda dess blockadlagar mot Kuba) har allvarligt försvårat och mycket ofta omöjliggjort import av nödvändiga komponenter för tillverkning av läkemedel samt förhindrat eller försvårat Kubas internationella medicinska samarbete. Blockaden drabbar Kuba med stora extra kostnader. Exempelvis under perioden april 2019 ? mars 2020 orsakade blockaden extra kostnader inom hälsosektorn på 239 803 690 dollar, en ökning med nästan 80 miljoner jämfört med året innan.

Blockaden har orsakat en ständig minskning av tillgången på bränsle, vilket inte bara hindrar allt arbete för industriell utveckling, utan också driver upp kostnaderna för dagliga förnödenheter för befolkningen. Detta märks också tydligt inom jordbruket, för vilket sanktionerna har dramatiska konsekvenser, vare sig det gäller import av gödnings- och ogräsbekämpningsmedel eller utrustning, såsom reservdelar till bevattningsystem.

Inte heller Kubas internationellt erkända utbildningssektor är förskonad från sanktionerna. På grund av bristen på utländsk valuta försvåras alla möjligheter till undervisning online, internationellt utbyte och försörjning av skolor och universitet med nödvändig utrustning och undervisningsmaterial. Blockaden av telekommunikations- och informationstekniksektorn har en negativ inverkan på kubanernas möjligheter att få tillgång till adekvat utrustning, bättre tillgång till Internet och datorisering.

Sammantaget har de bevis som samlats in från vittnen, videor och dokument visat på en koncentrerad attack mot det kubanska samhällets grundläggande strukturer, dess försörjningsmöjligheter och utvecklingsmöjligheter. Denna attack är unik och saknar motstycke i historien när det gäller varaktighet och omfattning.

II.

Detta utövande av sanktioner mot Republiken Kuba kränker internationell rätt i alla avseenden. Detta erkändes också nyligen av FN:s generalförsamling i dess resolutioner av den 23 juni 2021 (A/RES/75/289), den 3 november 2022 (A/RES/77/7) och den 4 november 2023 (A/78/L.5) då generalförsamlingen ställde sig bakom Kubas resolution där USA uppmanades att upphäva sina blockadlagar.

1. Sanktionerna kränker tydligt Kubas suveränitet, som skyddas enligt artikel 2.1 i FN-stadgan, och förbudet mot intervention enligt artikel 2.4 och 2.7. Den 4 november 2023 uppmanade FN:s generalförsamling, med en överväldigande majoritet på 187 röster mot 2 och 1 nedlagd röst, för 31:a gången stater att *avstå från att utfärda och tillämpa lagar och åtgärder av det slag som refereras till i inledningen till denna resolution?* (dvs. Helms-Burtonlagen). Resolutionen bygger på det tydliga beslutet att ensidiga sanktioner är olagliga om deras effekter överskrider en viss nivå av allvarlighetsgrad. Även om denna tröskel inte definieras, lämnar sanktionernas varaktighet, omfattning och syfte inget tvivel om att de är olagliga. USA kan inte heller åberopa några grunder för att rättfärdiga sanktionerna. Sanktionerna kan inte betraktas som ett svar på ageranden som man anser skulle strida mot internationell rätt. Om man avser nationaliseringen efter revolutionen av fastigheter som ägdes av USA-medborgare, skedde denna åtgärd faktiskt i enlighet med principen om varje stats suveränitet över sina naturresurser (FN:s generalförsamling Res. 1803v. 14 december 1962) och var legitim. Dessutom syftar Helms-Burtonlagen och sanktionerna uttryckligen till helt andra mål, inte till återbetalning eller kompensation utan

till regimskifte. USA kan inte heller åberopa säkerhetsskäl för sitt agerande. USA:s regering har satt upp Kuba på sin lista över stater som påstås stödja terrorism, trots att Kuba aldrig hotat USA.

2. USA:s sanktioner mot Kuba kränker också ett flertal mänskliga rättigheter, i synnerhet de som ingår i FN:s Konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) från 1966. Dessa rättigheter är lika bindande och tvingande som de politiska och medborgerliga rättigheterna. Redan 1997 konstaterade Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter att ensidiga ekonomiska åtgärder "*ofta orsakar betydande störningar i distributionen av livsmedel, läkemedel och sanitär utrustning, äventyrar matkvaliteten och tillgången till rent dricksvatten, allvarligt stör funktionen hos grundläggande hälso- och utbildningssystem och underminerar rätten till arbete*".

Denna tribunal har bevisat att dessa skadliga konsekvenser har drabbat kubanerna. Det betyder att rätten till arbete (artikel 6 i ICESCR) under rättvisa och gynnsamma förhållanden med löner som möjliggör ett värdigt liv (artiklarna 7 och 11 i ICESCR) kränks. Som ett resultat av inflationen ökade det genomsnittliga priset på standardkorgen av varor och tjänster (ö.a. motsvarande konsumentprisindex) med nästan 29 procent enbart mellan januari och oktober 2022. Från oktober 2021 till oktober 2022 ökade inflationen med nästan 40 procent. I denna situation spelar inte bara den importerade inflationen från världsmarknaden en nyckelroll, utan det handlar i huvudsak om brist på utländsk valuta, vilket förvärras av de intensifierade effekterna av blockaden och US-regeringens obehagliga jakt på alla Kubas inkomstkällor.

På samma sätt kränks rätten till hälsa (artikel 12 i ICESCR) permanent genom hindren för import av medicinsk utrustning till kliniker och farmaceutiska produkter för produktionen av egna läkemedel.

Rätten till utbildning (artikel 13 i ICESCR) och rätten till vetenskap och kultur (artikel 15 i ICESCR) är också allvarligt hotade och försvagade av bristen på utrustning och undervisningsmaterial och av att internationella kontakter inom vetenskap och kultur hindras.

Till skillnad från samtliga EU-medlemsstater, var och en för sig, har varken USA, Kuba eller EU som organisation ratificerat ICESCR. Det råder dock enighet i den internationella akademiska världen om att dessa mänskliga rättigheter av sedvana även är bindande för stater och statsförbund.

3. Sanktionernas syfte är att begränsa Kubas handel med andra stater, blockera import och export av viktiga varor och tillintetgöra finansiella transaktioner. De strider därför mot många bestämmelser i internationell handelsrätt som fastställts i Världshandelsorganisationens WTO:s lagstiftning. Till exempel förbjuder artikel XI i 1947 års allmänna tull- och handelsavtal (GATT), som USA anslutit sig till, begränsningar av import och export. Frysning av tillgångar och begränsning av internationella överföringar och betalningar är också förbjudet. Artikel III, sektion 2, i *Överenskommelser inom ramen för Internationella Valutafonden* (IMF) från 22 december 1945 stipulerar också att medlemmarna måste avstå från alla restriktioner på löpande betalningar och diskriminerande valutapraxis. Artikel XVI (1) GATS (Allmänna tjänstehandelsavtalet 1995) föreskriver att WTO-medlemmar, såsom USA, måste garantera personers rörelsefrihet i specifika reglerade tjänstesektorer. Även här finns undantag av hänsyn till väsentliga säkerhetsintressen (artikel XIV bis GATS), men detta är inte tillämpligt på USA:s relationer till Kuba. Varken Kubas militära, politiska eller ekonomiska verksamhet utgör ett hot mot USA. Slutligen vägrar USA att använda WTO:s system för att lösa handelstvister, vilket uttryckligen föreskrivs i artikel III.7, bilaga 2 till GATT 1994, *Regler och tillvägagångssätt för att lösa tvister: ? ?i avsaknad av en ömsesidigt godtagbar lösning är det första syftet med tvistlösningen vanligtvis att säkerställa att de berörda åtgärderna [i detta fall blockaden] dras tillbaka om dessa visar sig vara oförenliga med bestämmelserna i något av de avtal som omfattas*". USA har aldrig varit intresserat av en fredlig lösning på tvisten, eftersom syftet är att försvaga Kubas ekonomi för att kunna störta regeringen.

4. Sanktionerna mot Kuba har långtgående effekter på andra stater och på företag i andra stater, vare sig det gäller handel, finans, investeringar eller turism. FN:s generalförsamling har i sina återkommande resolutioner som kräver ett slut på USA:s sanktioner särskilt tagit fasta på Helms-Burtonlagen, eftersom den "*extraterritoriellt påverkar andra staters suveränitet, legitima intressen hos enheter eller personer under deras jurisdiktion, frihandel och navigation*" (UN DOC A/RES/74/7). År 1996 fördömde EU lagar och förordningar med extraterritoriell verkan som brott mot internationell rätt, eftersom de inkräktar på främmande staters suveränitet i

strid med förbudet mot intervention. Med EU:s så kallade blockerings-stadga (EC:s Europarådets förordning nr 2271/96 den 22 november 1996) förbjöd man till och med europeiska företag att lyda de extraterritoriella lagarna. EU deklarerade att i EU är alla utländska domslut baserade på sanktioner riktade mot tredje land ogiltiga. EU beslutade att man har rätt till kompensation för skador och förluster som orsakats av sådana domslut.

Rättsliga åtgärder med extraterritoriella effekter bryter också mot centrala principer i Maastrichtfördraget, t.ex. nr 3 och 4: "*Alla stater har också extraterritoriella skyldigheter att respektera, skydda och uppfylla ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter*" och nr 13: "*Stater måste avstå från handlingar och försummelser som skapar en verklig risk extraterritoriellt för att upphäva eller försämra åtnjutandet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter*". Slutligen innehåller princip nr 22 ett uttryckligt krav: "*Staterna måste avstå från att vidta åtgärder, såsom embargo eller andra ekonomiska sanktioner, som skulle leda till att ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter omintetgörs eller försvåras [... Staterna måste under alla omständigheter avstå från embargo och likvärdiga åtgärder mot varor och tjänster som är nödvändiga för att uppfylla grundläggande skyldigheter.*"

Enligt internationell straffrätt, kodifierad i Romfördraget från 1998, utgör allmänna eller systematiska angrepp mot civilbefolkningen brott mot mänskligheten. Till sådana angrepp räknas utrotning, förslavning, deportering eller tvångsfördrivning, berövande av fysisk och intellektuell frihet, förföljelse av en grupp på politiska, rasmässiga, etniska eller nationella grunder etc. Här undergräver blockaden, även om den kallas embargo eller sanktioner, människors liv, frihet, rättigheter och värdighet och är ett brott mot mänskligheten. Blockad är en av de mest förrädiska, olagliga och illegitima formerna av krigföring, även om internationella fördrag och lagar åberopas för att kamouflera blockaden.

Enligt artikel II i Genèvekonventionen 1948 om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord, punkt c, utgör "*att avsiktligt tillfoga en grupp livsvillkor som beräknas leda helt eller delvis till dess fysiska undergång*", en handling som innebär folkmord. Den dramatiska och enorma effekten av USA:s ovannämnda lagar och förordningar, upprätthållna i mer än 60 år, visar också att ingen blockad har varit så omfattande, långvarig och brutal som den som USA upprätthållit mot Kuba. Blockaden har resulterat direkt och indirekt i många förluster i människoliv.

USA:s beslut att fortsätta blockaden tills, som USA föreställer sig, det kubanska folket viker sig, visar att USA är fast besluten att fortsätta blockaden även om det med beräkning på lång sikt orsakar den fysiska förintelsen av åtminstone en del av Kubas folk. En sådan inställning skulle kunna vara liktydig med folkmordsbrott.

5. Eftersom de många sanktionerna och de USA-lagar som de grundar sig på är olagliga, måste de avskaffas. USA måste betala skadestånd för den skada som åsamkats den kubanska staten, dess företag och medborgare.

Bryssel, 17 november 2023

Norman Paech, professor emeritus i juridik och expert på internationell rätt, Tyskland

Suzanne Adely, National Lawyers Guild, USA

Ricardo Avelar, advokat, expert på förvaltningsrätt, Portugal

Daniela Dahn, författare och journalist, Tyskland

Simone Dioguardi, expert på internationell handelsrätt, Italien

Dimitris Kaltsonis, professor i stats- och rättsteori, Grekland

Översättning från engelskan: Svensk-Kubanska Föreningen 2023-12-07